

BENE ZOLTÁN
Télutó, tavaszelő

„Az események gyorsuló iramban követték egymást. Eddig csak tudtam, hogy zuhanok. Most láttam.” Gyorsuló iramban, mégis úgy, akár egy lassított felvétel. Tisztán láttam magam. Mintegy kívülről. A lábam beleakadhatott a létra legfelső fokába. Arcra estem volna, ha a kezem nem kapom magam elé időben. Utólag azt gondolom, elképesztően fürge lehettem. Követhetetlenül gyorsan emeltem az arcom elé a kezem, hogy megvédjem magam. Reflexeim jól vizsgáztak. Egyszermind módfelett lassúnak éreztem a zuhanásomat és a zuhanásom idején indult mozdulataimat. Egyszerre voltam tehát végtelenül lassú és meglepően sebes mozgású, ráadásul mindezt végignézttem kívülről, mintha külső, idegen szemlélő volnék. Különös érzéssel töltődtem föl ettől, melyet a fájdalom sem szorított ki belőlem. Pedig napokig fájt az alkarom, a térdem, az oldalam. De nagy baj nem történt. A fejem búbja sajgott a legtovább. Púp keletkezett rajta: oda esett a fémlétra...

...kegyetlen tél is lehetne. Mostanában ugyan kevésbé valószínű, de, miként az egész időjárás, úgy ez a szelete is teljességgel kiszámíthatatlan. Állítólag sivatagosodunk, miközben mediterránná válunk. Globális fölmelegedés – alig van olyan nap, hogy ne írna erről az újság, ne ez legyen a téma a televízióban, rádióban. Azért nekem most jól jön, hogy nincsenek vad mínuszok. Jólesik ez a kis globális fölmelegedés! Ez a fagypontról plusz hat-tíz fokig terjedő hőmérséklet éppen megfelel jelen helyzetemben. Írhatnám azt is, hogy elvagyok, mint a befőtt, amit gyakorta eszem (vagy hatvan üveggel találtam), elvégre mondani bizonyos így mondanám, ha kérdezné valaki. Senki nem kérdezi, és addig jó nekem. Van konzervem és kekszem, van áram és televízió, rádió, akadnak könyvek, nem is kevés. Egy barátomé ez a házikó, komfortosnak mondhatom: zuhanyzó, angol vécé, aprócska főzőfülke, egy nagyobb szoba és egy polcokkal leválasztott hálófülke. A szobában dohányzóasztal, kopott fotelek, egy kanapé, ósdi ruhászekrény, a hálófülkében nyikorgó ágy, a főzőfülkében vizesblokk, szekrény – jól felszerelt minilakás. És ami a lényeg: kerek két éve téliesített. Különben, enyhe tél ide vagy oda, megszenvednék. Egy gázkonvektor biztosítja a meleget, gázpalackról üzemel, a házikóhoz ragasztott sufniiban vagy egy tucat palack áll a deszkafal mellett. Mintha tudta volna a barátom, hogy szükség lesz minderre: téliesítés, konvektor, gázpalackok. Még a nagyszüleinek a könyvtárát is idehordta: a Világirodalom Klasszikusai sorozat csaknem hiánytalanul ott áll a polcokon.

Mióta itt vagyok, jobbára ezeket a köteteket olvasom. Megérkezésem után először csak oroszokat, akiktől hajdan, a gimiben még húzódoztam. (Akkoriban a francia regények tetszettek, most látom, mennyivel mélyebbek az oroszok. Vagy ha nem is mélyebbek, de kétségkívül máshogyan érintenek meg.) Egyik orosz elbeszélést, regényt faltam a másik után, aztán, ragaszkodó hűséggel a szláv-ság irányában, Sienkiewiczet forgattam, végül megállapodtam Stanislaw Lemnél. A Világirodalom Klasszikusai mellett egyébiránt négy XIX. századi magyar klasszikus (Jókai, Jósika, Mikszáth és Eötvös), valamint egypár XX. századi hazai író könyvei sorjáznak a polcokon. Emellett akad Petőfi-, Arany-, Ady- és József Attila-összes, valamint egy Goethe- és egy Baudelaire-kötet, s ezzel a líra kimerült. El ne felejtsem a Nyugat összekötött négy évfolyamát (1911–12, 1915–16) és a Kөрkép című prózaválogatás kötetét 1965–1999 között rendszertelenül, valamint egy tucatnyi barkácsolást és mezőgazdaságot taglaló munkát. Ezzel számba vettem elhülyülésem elleni majdani küzdelmem első számú eszközeit. Bár szinte csak Lemet olvasok az utóbbi napokban, azért jó számon tartani az esélyeket, hosszú időre rendezkedek be. Megnyugtat, hogy védve vagyok az unalom ellen. Van televízió és rádió is, de azok nem nyújtanak semmiféle védelmet. A televízióban ugyan eleinte mindig megnéztem a híreket, ám később elment a kedvem az egészről. Rádiót legfeljebb reggel hallgatok, mosakodás közben, ha kedvem tartja (ritkán tartja kedvem), akkor is Bartókot, Petőfit, Kossuthot; a kereskedelmi adók olcsó poénjai bősztítenek. Remeteségembe nem fér bele sem a világ aktualitása, sem az alacsonyrendű, esztelen bohóckodás...

...a telefonomat hetente egyszer, tíz percre kapcsolom be. Mindig érkezik tucatnyi esemes. Többnyire olyanok, amiknek nem örülök: gorombaságok, sürgető fölszólítások. Egyszer-egyszer tájékoztalan kérdéseket, ritkán jókívánságokat, néha örömteli híreket is kapok, de nem válaszolok soha. Inkább olvasni próbálok. Terelni, igazság szerint. Nem mindig sikerül. Találtam rejtvényújságokat, mind kivégeztem. Nem sokkal később egy matematikai föladványokat tartalmazó könyvecskére bukkantam – napokig számoltam, osztottam, szoroztam éjt nappallá téve. „Míg számoltam, valami dühös, néma elszántság tartott lábon. Most aztán annyira eltompultam a kimerültségtől, hogy képtelen voltam megágyazni”, ruhástól ájultam a vetetlen ágyba. Dél-előtt lehetett talán, nem is emlékszem pontosan. Hiába próbálok, nem tudom fölidézni, milyen napszak. Álmomban számok kavargotak a szemem előtt, időbe telt, míg rájöttem, hogy úgy hullnak az égből, ahogyan a hópehelyek, s mikor ezt fölfedeztem, fogtam egy lapátot, és hányni kezdtem a számokat, akár a havat, de nem bír-

tam velük, a végén maguk alá temettek. Akkor fölriadtam, megállapítottam, hogy mindez álom volt csupán, és – előkaparva az ágy alól – folytattam Stanislaw Lem Solarisát, ahol két napja abbahagytam...

...,ültem a nagy ablaknál, és néztem az óceánt. Nem volt semmi dolgom.” Nincsen semmi dolgom, és valóban óceánnak látom olykor ezt a mesterséges tavat. Tizenöt lépésre fekszik a házikótól. Nem horgásztó, csak az volt valaha. Évekkel ezelőtt nagyrészt kipusztultak belőle a halak, amennyi maradt, azért nem érdemes horgot lógatni a habok közé. Néhány kacsa lebegett a vízben. Aludtak, talán csak pihentek. Ölemben ejtettem a Solarist, méltáztam, ahogyan régen a vonaton. Egy időben sokat vonatoztam. A jóféle balkáni szerelvényeken. Aztán jöttek az intercityk, a nyugati stílus. Feszélyeztek. Egészen addig, míg nem láttam, hogy a vécét ezeken is éppoly akkurátusan összepisálják az utazók, mint korábban. Eszembe jutottak a fejlődésről szóló beszédek, cikkek, és ettől újra természetes állapotomban, azaz becsapva éreztem magam. Éppen úgy történt hát a vasúttal is, ahogy általában történni szokott. Látszólag léptünk csak előre megint: az egyik összevizelt vécéből átkerültünk egy másikba, amelyik kicsit pofásabbnak tűnik ugyan, mégis ugyanolyan hűgyszagú. Egyéb különbség alig adódik. Olyan érzés volt tisztára, mint később az Európai Unió. Ez jutott eszembe a kacsákat bámulva, ölemben a könyvvel.

...,minden ember arcát felderíti a gondolat, hogy hazatérnek. De nekem nincs hova hazatérnem.” Két évvel ezelőtt kezdődött mindaz, ami idevezetett. Nem. Legyek őszinte! Sokkal korábban kezdődött. Nem a körülmények változtak, nem hozakodhatok elő külső okokkal. Én vagyok az oka mindennek. Kezdhethném ott, hogy elvált szülők gyermekeként nőttem föl, hogy apám csúnyán elhagyta anyámat, anyám ezért mindent megtett értem, túl sokat is, satöbbi. De nem érdemes itt kezdenem, még akkor sem, ha csábít a lehetőség. Valószínűleg genetikailag kódoltatott bennem jó előre minden. Soha nem akartam bántani senkit, de nem ismerem a felelősséget, sem az odaadást. Nem tudok alkalmazkodni, és nem tudok háttérbe húzódní. Lemondani végképp nem. Tudok ájtatosan, meggyőzően beszélni mindezekről, ha szükséges, tudom azt is, hogy meg kellene változnom, átérezni azonban képtelen vagyok mindazt, amit, amiről beszélek. Mindig hiszek abban, amit csinállok. Könnyen lelkesedem, könnyen bizakodom. Hiszem, hogy ha valami olyat teszek, amiből baj származhat, nem fog belőle baj származni, mert végezetül valami véletlen szerencse vagy csoda megment. Vagy én mentem meg a helyzetet. Aztán jellemzően nem így történik...

...német szakra jártam az egyetemre. Másodévesen albérlésbe költöztem két barátommal, pedig tősgyökeres

szegedi vagyok, ahogyan az alma mater. Jobbnak láttam, ha nem egy fedél alatt élek anyámmal. Éjszakáztam, csajoztam, ittam. Anyám szemrehányó tekintete, sóhajai nélkül ez könnyebben ment. Anyám azt jósolta, nem fogok boldogulni anyagilag, ám nem akadtak nehézségeim. Ugyanis eleinte legfőbb bevételi forrásom, albérlőtársaimmal együtt, a benzincsempészet volt. Délen háború dúlt, abban az évben vette kezdetét, amikor elkezdtem az egyetemet. A hajdani meseország, ahová gyerekkoromban havonta jártunk át anyámmal rizses csokiért, zokniért, melegítőért, vinjakért, bakelit lemezekért, egyéb apróságokért; az ország, amely dacolt a keleti hatalommal és kettált a nyugattal, próbált ide is és oda is tartozni, miközben mégsem tartozott sehová; ez a legendás birodalom észveszejtő gyorsasággal hullott darabjaira, úgyszólván az orrunk előtt. Persze, az ott élőknek olyan lehetett ez, mint az én zuhanásom a minap: egyszerre fölfoghatatlanul gyors és végzetesen lassú. Ezalatt az amerikai kormány szívből sajnálta, ami Jugoszláviában zajlik, és sajnálatának azzal adott nyomatékot, hogy fenntartotta a blokádot. No, ez a blokádot biztosított nekünk szép kerestet. Egy Szeged közeli település vállalkozójának köszönhetően napi hatszor-hétszer léptünk át a határt bazi nagy Mercedesekkel, amelyekbe, köszönhetően a német előrelátásnak és a magyar szemfülességnek, annyi üzemanyag fért, akár egy közepes méretű magánrepülőgép tankjaiba. A határ túloldalán csupán az első kútig vezettük a kocsikat, ott a benzint lefejték szorgos kezek, annyit hagyva csupán, amennyivel hazatérhettünk. A határőrök mindkét oldalon jól jártak, a jugoszláv néphadsereg páncélosai és egyéb motorizált egységei továbbra is szállíthatták a katonáikat, a hadianyagot, az ételmezt és a pálinkát a frontra, míg a megbízónk s általa a mi zsebünk megtelt bankókkal. Mindenki elégedett lehetett tehát – talán csak azok a szerencsétlenek nem, akikhez a mi benzinünk hajtotta járműveken érkezett el a halál. Egy évig tartott ez az időszak, egy évig dőlt a pénz, s ahogy jött, úgy ment el. Egy esztendő elteltével a Szeged közeli település vállalkozójára rágyújtották a házat, de olyan szakértelemmel, hogy családotul bennégett. Az autókat elvitték, mi pedig meghúztuk magunkat, és a szerényebb jövedelmet, ám nagyobb személyes biztonságot nyújtó könyvezésre tértünk át. Ez voltaképpen könyvlopást jelentett. Loptunk rendelkezésre az évfolyamtársaknak és az antikváriumoknak. Olyan kiadványokra pályáztunk, amelyekért sokat fizet a csöndes pali a mellékutcában, az öreg a belvárosban vagy a gyerek a körúton – ahogyan a három legjelentősebb antikvárium fölvásárlóit neveztük egymás között. Elképzelhetetlen ügyességre tettünk szert a könyvlopásban! Nem egyszer fordult elő, hogy lexikonokat, atlaszokat hoztunk ki a nadrágunkba tömve, amelyek majd' szétmorzszolták a

tökünket. Az sem volt ritka, hogy magában az antikváriumban „dolgoztunk”. Ez kényelmes megoldásnak bizonyult, nem kellett hozzá több mint egy radírgumi: a polcra leemelt könyvből kiradíroztuk az árat, térültünk-fordultunk, végül saját árukészletét adtuk el újra a tulajnak. Olykor a Meló-diák nevű szervezeten keresztül is munkálkodtunk, tisztességes úton, szeméretlenül alacsony fizetésért, ahogy illik a vadkapitalista viszonyok között, de az önmagában semmire sem lett volna elég. Nekünk ugyanis sok pénzre volt szükségünk a bulik és az ital miatt. Gazdagok akartunk lenni, pofátlanul gazdagok. Talán akkor akartam életemben először igazán gazdag lenni. Azokon a reggeleken, amikor másnaposan, égő gyomorral ültünk az albérletben, bámultunk egymás arcába, és kiürítettük a zsebeinket, hátha akad még egy fél liter kommerszre való, ami enyhíthetné kínjainkat...

...egyszer hétvégére elutaztunk valahová mindhárman, albérlőtársak. Én például egyik évfolyamtársamhoz, Békés megyébe talán, nem emlékszem már, pontosan hová is, miért is. Arra azonban igen, hogy amikor vasárnap este visszatértem, ordenáré bűz fogadott a lakásban. Nyomban kutatni kezdtem a forrás után, rá is akadtam hamar (elég volt az orrom után menni). A végcéséséből áradt a gyomorforgató, embertelen büdösség: irgalmatlan rakás, sárgával csikozott mélybarna szar tornyosult a fajanszon. Már cafrangosodott a széle, s mire letuszkoltam, a kefe használhatatlanná vált a szőrébe ragadt megannyi szarcsimbóktól, a kezem könyékig szaros lett, a nadrágomra meg szarlé fröccsent, úgyhogy elokádtam magam. Utána pucolhattam föl azt is. Négyyszer húztam le, mire eltüntettem mindent, kilocsoltam egy fél üveg hypót, aztán fél óráig sikáltam magam. Közben azon járt az agyam, hogy ki tehetette ezt? Meg azon, hogy miért nem találtam papírt a kupacon? Először arra gondoltam, az elkövető nem törölte ki azt a fertelmes seggelikát, később, józan belátásomnak és vaslogikámnak engedve rájöttem, hogy mégsem ez történhetett. Sokkal inkább az, hogy aki odaszart, nagyon is kitörölte, amit ki kell törölni, és a végét is lehúzta maga után, ahogy tanítják, csakhogy akkorára sikerült a rakás, amekkorát a víz már nem tudott lesodorni! Mindössze a papírt borotválta le a tetejéről. A tettes tehát csak abban hibázott, hogy nem pillantott maga alá, nem gondolt a gigantikus produktumra. Mire idáig jutottam, elpárolgott a mérgelem. Magam is járhattam volna így! Ki gondolná, hogy ekkora rotyadék fakadhat a beleiből? Egészen lehiggadtam, s mire két cimborám hazaért, szemrehányás nélkül tudtam beszámolni az esetről. Az sem hozott ki a sodromból, hogy nem derült ki, melyikük a felelős az egész hétvégére egyedül hagyott mocskokért, amely zavartalanul párolgathatta magából az irgalmatlan bűzt, mindketten ta-

gadtak. De további bűnbakkeresés és felelősségre vonás helyett csak neveltünk, azzal lementünk a szatócsboltba, amit ABC-nek neveznek, vettünk egy kiló kenyeret, és fizetés nélkül kihoztunk két üveg Unicumot meg öt-hat halkonzervet vacsorára. Később teli hassal és piásan feküdtem hanyatt az ágyamon, kezeim a fejem alatt. Az járt az eszemben, hogy egyik lakótársam sem tűnt őszintétlennek, amikor tagadta bűnösségét a szar ügyében. Abban biztos voltam, hogy rajtunk, hármunkon kívül más nem járt a lakásban. Akkor miként került az a fantasztikus fekália ide? Nem először támadt olyan érzésem, hogy nem vagyunk egyedül, pontosabban, hogy van valami rajtunk, hármunkon kívül a bérleményben, aminek ésszerűen nézve nem kellene ott lennie. De nem ragadtam le az albérletnél, elvégre már gyerekkoromban gyakorta fantáziáltam ilyesmit, és itt most nem a gyermeki képzetekre gondolok, amelyek benépesítik a sötétséget. Egészen másra, sokkal többre. Amit viszont megmagyarázni nem tudok, de nem is akarok, mert abban sem vagyok biztos, hogy van mit magyaráznom. Miért jutott mindez az eszembe? Talán, mert mostanában itt, a házikóban hasonló képzeim támadnak. Pontosítok. Remélem, hogy képzetek, az egyedüllétből virágzó százalmas délibábok. Jelentéktelen dolgok. Miként az a régi vasárnap este az albérletben. Jelentéktelennek és jelentékenynek tetsző emlékek kergetőznek bennem. Ezekből vagyok. Ezek vagyok. Valami történik velem...

...vontaképpen köztörvényes bűnözők voltunk. Mintegy két évig. De nem, megint elferdíttem az igazságot! Tovább is. Csak két évig pitiánerek, utána rafináltabbak, agyafúrtabbak. Megvetendőbbek. Az egyetem utolsó évfolyamán már tudtam, hogy nem leszek én tanár soha, de a fordításhoz, tolmácsoláshoz sem fűlött a fogam. Albérlőtársaim ugyanígy vélekedtek, egyikük hirtelen kiment Németországba, ahol bosnyák bevándorlók ügyeit intézte, a másik meg ingázott Hollandia és Szeged között. Mikor kifelé ment, tömérdek pénz volt nála, mikor hazafelé, akkor rengeteg kábítószer. Ilyesmikhez én gyáva voltam, de a könyvezésből tovább kellett lépnem nekem is, az semmire se volt elég. Akkori barátnóm igen jól szituált kiskunfélegyházi családból származott, beszálltam hát először a lakásukba társbérlőnek, majd a családi bizniszbe alkalmazottnak. A családi biznisz a rendszer-változásnak vagy rendszerváltásnak nevezett, nehezen meghatározható társadalmi és politikai folyamattal együtt járó zavarosban indult, és szinte mindent forgalmaztak hagyományos, ügynöki rendszerben. Aki a cég munkatársa lett, az először tollakkal és névjegykártyatartókkal házalt, majd következtek az orrszőr-nyírók, fűlszőr-vágók, bikinivonal-karbantartók, ultralényegtelen elektromos ketyerék és kutyák. De az esztendők során

kínáltak eladásra bugyitól kezdve a zoknin keresztül kar- és zsebóráig szinte mindent, míg végre-valahára be nem köszöntött a megállapodottság kora a vállalkozás életében. A megállapodottságot pedig az úgazdagok (hirtelen és gyanúsán meggazdagodott üzletemberek, akik a rendőrség és más szervek figyelmét nemigen keltették fel) elszaporodása hozta meg. A kulcsszó esetükben így hangzott: családfa. Időben ismerték föl az úgazdagok azon igényét, hogy múltat kreáljanak maguknak, vagyis családfát készíttessenek, s ezen a családfán lehetőleg elhelyezzenek néhány érdekességet: egy-két nemest, néhány tudóst. Ritka esetben művészre is volt igény, ám szinte kizárólag előadóművészre. Az úgazdagok általános vélekedése szerint ugyanis az alkotóművészek (festők, zeneszerzők, írók, költők) haszontalanok és divatjamúltak, nem ékesítik kellőképpen a cirkalmasan megrajzolt családfákat. Az alkotóművészekkel szemben ugyanakkor igény mutatkozott a különlegesnek számító ősökre – különösen az egzotikus népek fiait fogadták előszeretettel a felmenőik között a megrendelők: egy indiánért, polinézért, portugálért vagy mondjuk a Feröer-szigetéről származó elődért bármit megadtak ezek az emberek. A cég ebben a szakaszában tartott, amikor én beléptem. És hamarosan virtuózzá váltam a családfák terén. Olyanokat is rábeszéltem, akiknek korábban meg sem fordult a fejükben, hogy családfára volna szükségük. Akiknek megfordult, azokat díszesebbre bírtam rá, távolabbi gyökerekkel rendelkezőre, pazarabbra. Sztárügynökké váltam. Egyszer a kezembe került egy Madách Imre életét taglaló mű, amiből megtudtam, hogy Ádámgig sem különösebben nehéz levezetni egy családfát: el kell jutni az ír királyokig, s onnan már kiköveztet út vezet az első értelmes teremtményhez. Ha pedig ez megoldható, hát minden az. Meg is oldottam! Mire a diplomámat kézhez vettem, már több tucat családfára vettem föl a rendelést, melyeket annak rendje és módja szerint le is szállítottak munkatársaim a megrendelőknek, akik elégedettek lehetek mind a cizellált rajzzal, mind a büszkeségüket tápláló elődökkel. A baj akkor kezdődött, amikor egy őszi hétvégén barátom Debrecenben tanuló húga ellátogatott Szegedre...

...a varjak minden reggel szörnyű zenebonát csapnak. Ronda madarak és hallgatni sem nagy élvezet őket. Szívesen nyomnám el a zajukat valami jó zenével, de az a néhány CD, amit találtam, nem nagy élvezetet nyújtana. Akkor már inkább a varjak. Azok legalább szervesen ide tartoznak, nem úgy, mint Robbie Williams vagy Britney Spears meg a hasonló, szakmában olcsó slágereket kornyikáló véglények, akiknek népszerűsége úgy terjed, akár a HIV-fertőzés, azaz szexuális úton. Nagy bánatomra ide is begyűrűztek – nyilván barátom serdülő (bimbózó, nyiladozó) leánya és kamaszodó fia

által, aki a farkát két marokra fogva veri, amikor csak teheti. Maradjon inkább a károgás a reggeli zeném, abban több az érzés, több a valóság...

...a kedvesem Budapestre utazott, tanulmányi ügyekben, a húga nálunk szállt meg a barátnőjével. Én is hívtam nyomban egy komámat, hogy édes négyesben vágjunk neki az éjszakának. Ami azután következett, arra jóformán egyáltalán nem emlékszem, mert már az első kocsmában berúgtam. Abban az időben visszafogtam magam, sokat vezettem a céges autót, hogy minél több emberre szóhassam rá a családfáját, ezért kevesebbet ittam, mint korábban. Szervezetem elszokott a nagy mennyiségű alkoholtól. Ez lehetett az oka, hogy olyan szánni valóan gyorsan fejbe ütött a szesz. Mégsem akarom erre fogni. Az igazság az, hogy sosem voltam képes tekintettel lenni másokra. És sosem hagytam volna ki egy jó lehetőséget. Akárhogy is, tény, hogy másnap dél előtt a hugica mellett ébredtem. Egyikünkön sem volt ruha. Éppen akkor kászálódtunk kifelé a szétdúlt ágyból, amikor hazaérkezett a barátnőm. A lakásból, a vállalkozásból és a kapcsolatból egyaránt, egyszerre repültem...

...érezem, csatornák nyílnak bennem, csörgedezik bennük az életem, a történeteim, sztorijaim, elfeledett, átértékelt gondolataim, tetteim, érzéseim. Érzem, közben őszintére formálódnak bennem a szavak, mondatok. Nem rejtőzködöm. Érzem, ahogy kitarulok, akár egy kapu vagy zsilip. Valami történik velem...

...a barátnőm, mielőtt kiadta az utamat, közölte velem, hogy ennél jobban embert nem lehet megbántani. És hogy éretlen vagyok, de reméli, igazából csak későn érő típus és nem menthetetlen gazfickó, nem rongyember. Ebben bízik, ezt kívánja. Nem foglalkoztam azzal, amit mond, dühös voltam magamra a vigyázatlanságom miatt. Nem azért haragudtam, mert megbántottam egy embert, akit szerettem, akinek sokat köszönhettem, hanem azért, mert óvatlan voltam, ezáltal elveszítettem az egzisztenciámat, a lehetőségeimet. Későn érő típus, morogtam a fogaim közt. Korán érő, későn érő – abban a pillanatban csak nemi vonatkozásban voltam képes értelmezni a kifejezéseket. Korán érő volt az az ismerősöm, aki tízéves korában nem vette észre, hogy bújócskázáskor a hunyó rátalált, mert farkveréssel volt elfoglalva búvóhelyén, a padlásfeljáróban. Ellenben későn érőnek nevezhető az az osztálytársam, aki tizenhat évesen még sokkot kapott, amikor osztálykiránduláson rányitott egy szeretkező párra. Ilyen értelemben nem számítok egyiknek sem, se korán, se későn érő típusnak. Mire idáig jutottam magammal, nagy nehezen észhez tértem, és nem beszéltem (gondoltam) mellé tovább. Lelkileg későn érő típus vagyok, motyogtam, miközben anyám lakásába hurcoltam a holmimat. Vagy rongyember...

.....„Az óceán a magasan járó, vörös nap alatt feketébb, mint valaha. A szemhatár rozsdaszínű ködbe burkolózott, különösen párás nap volt.” Tényleg óceánnak látom ezt a tavat. A hátán lebegő kacsák albatroszok, vízében a kárászok heringek és tonhalak, az ebihalak tengeri kígyók, a békák delfinek. Olyan szép idő van ma, hogy kiültem a partjára, ott olvastam a Solarist, míg el nem szenderedtem. Arra ébredtem, hogy fázom. Visszamentem a házba, és esküszöm, az asztalon nem úgy találtam a dolgaim, ahogyan hagytam. Mintha valaki átrendezte volna. Aztán észrevettem, hogy rend van az egész lakásban, miközben én nem tudok rendet tartani. Ki járt itt? Senki nem járhatott. Aki rendet rakni jön, szólta volna, vagy legalább rám köszön. A besurranó tolvaj ellenben nem rak rendet. Hiányozni nem hiányzik semmi. Aztán eszembe villant, hogy nemcsak most van rend, hanem folyamatosan, mióta itt vagyok. Nem én teszek rendet, valami más módon keletkezik, vagy legalábbis valami gátolja a rendetlenséget. Különös. Valami történik velem, valami történik bennem, valami történik körülöttem...

...lakást kellett keresnem, mert anyámnál csak átmenetileg maradhattam. Nem miatta, magam miatt. Lakás- és álláskeresés közben talákoztam egy lánnyal, akibe, azt hiszem, gyorsan beleszerettem. Véletlenül ő is jó anyagi háttérrel bírt, de ezúttal nem hazudok, amikor kijelentem, hogy ez mit sem jelentett nekem az első időkben. Amikor azonban a lány apja följajánlotta, hogy legyek az üzlettársa, nem mondhattam nemet. A család Egerben élt, elektronikai cikkekkel kereskedtek. Ahogy kihámoztam az elhallgatásokból, a rendszervált(oz)ás környékén csempészetten indult ez a vállalkozás is, mint oly sok másik, csak ők okosan folytatták. Nyugatról hoztak be mindenféle háztartási gépeket, híradástechnikai termékeket narancs és alma között. Vámmentesen. Piacokon árusítottak. Később aztán ügyesen legalizálták a tevékenységet. Ismét megerősítést nyert Rockefeller mondata, miszerint csak az első milliót ne kérdezzék, honnan van! Egerben nyílt az első boltjuk, majd Gyöngyösön, Miskolcon követte egy-egy. Szegeden nyíló boltjukat már én építhettem föl, amennyiben én vettem föl az embereket, én intéztem mindent. Hamarosan össze is házasodtunk a lánnyal, lakást kaptunk nászajándékba. Anyám boldog volt. Apám is megjelent az esküvőn, a multság elején viharsebesen fölöntött a garatra, a zsembembe gyűrt egy tízezeres és nyálasan megpuszította, az újasszonyt megölelte, megcsöcsörészte. Az egyik cimborámmal sebesen elvittem, ne rontsa a levegőt. Úgy véltem, egyenesbe jöttem ezzel a házassággal. Először éreztem ezt életemben. Jól menő vállalkozó – vélhetően illett rám ez a megjelölés. Új autót vettünk (hitelre), egy Ford Fiestát. Egy másikat pedig, egy Ford Transzítot lízingeltünk. Azt használtam áruszállításra. Egy évre rá megszüle-

tett a fiam. Az üzlet jól ment, eladtuk hát a lakást, és (hitelből) vásároltunk egy meglehetősen ingatlant: kétszázötven négyzetméteres, amerikai típusú házba költöztünk. Én kis pocakot eresztettem, aztán egy este önfelédten meghúztam az egyik eladólányt a raktárban. Utána haragudtam magamra, féltem a lebukástól, féltem, hogy úgy járok, mint korábban. A következő alkalommal már nem, elvégre én vagyok előnyben, ha okosan, körültekintően cselekszem, nem lehet probléma. Tudatára ébredtem, hogy képtelen vagyok megtagadni magamtól bármit is, amit megkaphatok. Rendszeresen kefélttem hát a női alkalmazottakat, meg más nőket és lányokat is, ha lehetőségem nyílt rá...

...bizonyos vagyok abban, hogy a mobilomat Jókai És mégis a mozog a föld című regényének tetejére tettem, három nap múlva mégis Moravia Egy asszony meg a lánya című művét találtam. Idegesen bekapcsoltam, vizsgálni, mintegy tesztelni kezdtem a készüléket. Egy gyerekkori barátom számát nem találtam benne, akárhányszor szántottam végig a névjegyzéket, és nem emlékszem, hogy valaha is kitöröltem volna. A legmeglepőbb azonban a következő esemes, amit pánikszzerű kutatásom közepette kaptam: „Nem tudok semmit, de rendíthetetlenül hiszem, hogy a kegyetlen csodák ideje nem múlt el.” A számot, amelyről érkezett, először nem ismertem föl, aztán rájöttem, hogy egy korábbi telefonom száma, amely hónapok óta nem él, a sim-kártyát magam semmisítettem meg. Nyugtalanítanak ezek az események. Valami történik körülöttem, bennem, velem...

...az üzlet látszólag remekül ment. Úgy hittem, magamnak köszönhetem a sikert, valójában nem így történt. Ma már látom, hogy magamtól nem vittem volna semmi-re az üzleti életben: apósom kapcsolatai, pénze segített. Olyan alacsony áron tudtunk árusítani, amellyel csak a fokozatosan az országba települő hipermarketek tudták fölvenni a versenyt, azok azonban nem a belvárosban nyitottak, így, ha kevesebb hasznunk maradt is, azért néhány évig még mindig rentábilisak voltunk. Engem elvakított a pénz. Nem olyan értelemben, hogy fennhéjázó lettem. Nem öltöztem másként, mint addig, nem jártam puccos helyekre, nem néztem le mindent és mindenkit, akinek nem kandikálnak tízezesek a farzsebéből. Csak megszoktam, hogy bármikor pénzhez juthatok, ha máshonnan nem, hát a kasszából. Ha régi cimborákkal találkoztam, meghívtam őket enni, inni. Szabályosan dőzsöltünk, végül általában mindig elmentünk kurvázni valamelyik panzióknak álcázott bordélyba. Olykor saját szakállamra adtam el cuccokat, apósom azonban vakon bízott bennem, elhitte, hogy a százezer forintos televízió pakolás közben sérült meg olyan súlyosan, hogy le kellett írni, elhitt mindent. Mindettől függetlenül mégsem volt annyi pénzem soha, amennyit kinéztek belőlem. Sokat költöttem, nagy

összegekkel dobálóztam, de tartalékom nem maradt. Iratlan összegeket fizettem ki az alkalmazottaknak, a könyvelőnek, súlyos tízezreket vitt el a lízing, az autók (időközben az asszonynak is vettünk egy kis Kiát) meg a ház törlesztése, és semmit nem tagadtam meg a gyerekeimtől, a feleségemtől, úgyhogy magamra nem maradt volna, ha nem szerzek. Ezért néztem mellékes jövedelem után. Hogy keletkezzen olyan pénz, amit magamra költ-hetek. Titokban. Amiért nem tartozom elszámolással. Ezért sérültek a televíziók, hi-fi berendezések, házi mozi rendszerek, ezért loptak el a raktárból ezt, azt, amazt...

...hét éve voltunk házások, amikor a baj történt, amikor megtört a bizalom. Egy régi barátomat bölcsészdoktorrá avatták, s ezt meg kellett ünnepelnünk. A párom és a fiam Egerbe utazott a nagyszülőkhöz, üresen állt a ház. Én pedig, szeszől elborult aggyal odahívtam az éjszaka közepén az ünneplő társaságot. Valóságos orgia kerekedett a dologból, másnap alig bírtam eltakarítani a nyomokat. A gond az volt, hogy a szomszédok mondhattak valamit a nejemnek, aki gyanakodni kezdett, egyelőre még csak az alkoholra. Lehetetlen időpontokban állított be a boltba, folyton hívogatott (ez már vastagon a mobiltelefonok korszakában történt, alig két esztendeje). Ezzel egy időben az üzlet minden addiginál jobban pangani kezdett, a multik, hiába működtek a város szélén, mind jobban fojtogattak, elszívták a vásárlókat az áruhitel-konstrukcióikkal. Kevesebb bevételből kevesebb jutott mindenre, én viszont nem tudtam szorítani a nadrágszíjon. Lassan likviditási gondjaim támadtak, tetejébe az apósom bizalma is kezdett megrendülni bennem. Nem egyszer megtörtént, hogy nem tudtam elszámolni előlegekkel, a bérek kifizetését is húztam, halogattam, részletekben adtam oda a dolgozóimnak, hitegettem őket. Egy este holtrészegre ittam magam a bolt irodájában, leszédültem a székemről és bevetem a fejem. Elájultam. A feleségem hajnalban talált rám, bevitt a kórházba. Benntartottak megfigyelésre. Ők figyeltek engem, én meg az egyik nővérkét, lehetett úgy húszéves. Azt ecseteltem neki valamelyik este, hogy férfi és nő közt a legideálisabb a cirka tízesztendőnyi különbség. Számításom bevált: tizenegy évvel volt fiatalabb nálam. Még a kórházban az enyém lett. (Vagy én az övé?) Mikor hazamentem, letettem a nagy esküt a feleségemnek, hogy megemberelem magam, mostantól nem italom, ám keményebben dolgozom. Nem árultam el, hogy baj van az üzlettel, amikor pedig az apósom faggatott erről, elbagatellizáltam az ügyet, mondván: átmeneti zavarok adódtak csupán, egy cég nem fizette ki a vásárolt, beüzemelt televíziókat, egy szálloda a mosógépek árával adós, de be tudom majd hajtani a kintlévőségeket. Szerencsére nagy nehezen elhitte a mesét, mert el akarta hinni, így nem derült ki, hogy azért akadtak fizetési nehézsége-

im, mert többször lenyúltam a kasszát. A baj, ideig-óráig, elhárult a fejem fölül. Újabb hitelt vettem föl, amin vásároltam egy lakást a nővérkének, illetőleg magamnak, de új szerelmem élt benne. Amikor tudtunk, együtt voltunk. Magyarán dugtunk, beszélgettünk egy kicsit, megint dugtunk, és ment ki-ki a maga dolgára. Légyottjaink többnyire erről szóltak. A szexen és a beszélgetésen kívül nem volt közös programunk. Egy barátom, akit beavattam kétlaki életvitelembe (jóavaló, ártatlan bölcsész gyerek, fingja nincs az életről), megkérdezte, hogy ezek után mit csináljak akkor, ha a feleségem is szeretne? Már testi kapcsolatot. Hát jól megkefelem őt is, feleltem nevetve, és úgy tettem, mintha nem érteném, mire akar kilyukadni. Nem tudtam mit kezdeni a megcsalás fogalmával sem. Még nem éreztem, vagy legalábbis nem akartam tudomásul venni, de a talaj már kezdett kicsúszni a lábam alól...

...varjúkárogás. Fülsértő zajnak hallottam még nemrég. Most másnak hallom. Nézem, ahogy a fekete madarak leszállnak a tópartra, ugrálnak, olykor egymásnak esnek, sandítanak felém, aki az ablakból figyelem őket. Rondák. Tagadhatatlanul taszító állatok. Csak a hangjukkal, rekedt káromlásukkal békéltem meg. Meg kell békélnem magammal is, a saját sorsommal. Magamnak köszönhetem. Önző vagyok. Két szóba sűrítve erről van szó. De nem lehet két szóba sűríteni. Nem akarom. Még nem...

...a nővérkét egyszer rajtakaptam egy férfival. Ahogy én a feleségemet vele és őt a feleségemmel, úgy ő engem csalt meg egy feketével. Olyan időben mentem a lakásba, amikor úgy tudtam, nincs otthon. Kimerült voltam, csak pihenni akartam, semmi többet, aludni egy órácskát. Ehelyett ahogy beléptem, máris tudtam, hogy nem fogok aludni, inkább szomorú leszek, szinte vigasztalan. A hangok önmagukért beszéltek. Bekukkantottam a szobába: a nővérkén egy sovány etióp dolgozott. Ismertem a fickót, vagy tizenöt éve gyűrte az orvosi egyetemet, mialatt magyarul se tudott megtanulni tisztességesen, sőt, jóformán sehogy se, de úgy a harmadik szemeszterig azért eljutott. Csalódottan, leforrázva fordultam ki az ajtón. Nem lepleztem le magam – és őket, nem tettem teljessé, visszavonhatatlanná a megaláztatásom. Mit vártam a nővérkétől? Azt hiszem, a tulajdonomnak hittem. Tévedtem. Azért bántott, hogy egy olyannal lép felre, akivel még beszélgetni se tud. Csak baszni. Eszembe jutott egyik barátom, aki esztendővel korábban fél éjszaka fejtegette, hogy ő nem kezd olyan nővel, akivel nincs közös nyelve, sem saját, sem másik. De még olyannal sem, akivel legföljebb az alapfokú angol nyelvelle szintjén tud kommunikálni. Az illető nem viszi vacsorázni, nem táncol vele, nem közeledik hozzá semmiféle módon, vagy ha a másik próbálkozik, elutasítja. Még akkor sem hajlandó effélével kezdeni, ha valaki közvetít, azaz tolmácsol. Tolmáccsal

nem lehet meghitt beszélgetést folytatni, hiszen mindvégig többen vannak eggyel, mint üdvös volna. Egy szó mint száz, foglalta össze a barátom, az ilyesmi csak basszás lenne, semmi több. Igaza volt, akkor értettem meg...

...megfogant a lányom. Születése előtt négy hónappal tudtam meg a létezését. Nem terveztük. Én legalábbis nem. A nejem, azt gondolom, igen. Tipikus női reakció, biggyesztette le az alsó ajkát a nővérke, mikor elmeséltem neki. Pofon vágtam, elrohant. Ilyen egyszerűen megszábadultam tőle, jelenetek, hiszti és szemrehányások nélkül, egyetlen pofon árán. Két nap múlva a lakáskulcsot megtaláltam a postaládában. Az ingatlanból hiányzott egy-két tárgy, amit sajnáltam, de aránylag olcsón megúsztam. Kiadtam a kéglit albérletbe. Egyetemista lányoknak. Hárman költöztek a két szobába. Hamvasak voltak. Először egyenként, aztán kettesével, végezetül mindhármat egyszerre tettem magamévá. Nem azért sikerült, mert vonzó férfi vagyok. Ezek a lányok a kigyúrt, epilált mellkasú, szabályos arcú szépfüűkat szeretik, ezzel szemben én szőrös vagyok, pocakos és túl nagy az orrom. Bírok ugyan némi férfiúi vonzeróval – a nők dicsérni szokták a tekintetem, egyszer pedig a Guszti nevű, városszerte közismert buzi azt súgta a fülemben az egyetemi klub folyosóján, hogy faszállító szemem van –, de az ilyen csitrikre kicsit sem hat a szexepilem. Nem is a vonzerómnek köszönhetem a hármas hódítást, sokkal inkább a számításnak. Az ajánlatomat nem tudták visszautasítani: elengedtem a lakbért, és a rezsit is én fizettem, ha használhatom őket. Két hónapig bírtam anyagilag, aztán visszaállt az eredeti rend, vagyis a pénzzel kiegyenlített bérleti díj. Addigra már a lízinggel és az autók törlesztésével is elmaradtam (ezek már nem azok a járművek voltak, amivel kezdtem – a Ford Transit helyett akkoriban már egy Volkswagent lízingeltem, a Ford Fiestát föl váltotta egy Mercedes, a Kiat meg egy Fiat). Egyre mélyebbre merültem a saját ingoványomban. A krach elodázhatónak tűnt, hiszen az üzleti ügyekbe nem látott bele senki, az apósomnak szánt adatokat gondosan meghamisítottam, a számlákat mindig én kezeltem, és sikerült egy vállalkozói hitellel áthidalnom a gondjaimat, bár a mindenféle törlesztő részletek (lízing, autók, ház, lakás, vállalkozói) lassan meghaladták a bevételeimet. Kénytelen voltam eladni titkos lakásomat, ám az árával (a rajta lévő teher miatt nem sokat kaptam érte) nem oldódtak meg égető problémáim, de még csak enyhülni is alig enyhültek. Akkor mindenféle kétes alakoktól nagy összegeket vettem kölcsön. Hittem abban, hogy történik valami. Valami jó, valami hatalmas csoda, ami kihúz nehéz helyzetemből. Ekkor született meg, nyolc hónapra a lányom...

...úgy érzem magam, mint Lem hőse. Mintha egy hatalmas létező részeként, árnyékában és szándékainak kitéve élnék. Mintha káprázatban. Remeteségem kápráz-

zat. Korábbi, tágabb világom is az lehetett, csak kevesebbet törődtem vele, kevesebb időm maradt, hogy megfigyeljem. Van valami létező rajtam kívül a remeteségemben, szűkre szabott teremben, és van a világban, odakinn is. Már bizonyos vagyok abban, hogy a maga idejében a bűzölgő kupac is ilyen módon került az albérletbe. Egyikünk sem szarta. Mégis lehet, hogy mindhárman szartuk. Lehet, hogy most sem más pakol rendet, hanem én, csak elfelejtem. A varjak kíváncsian figyelnek. Félredöntik a fejüket, vizlatnak. Nem is olyan csúnyák. Lassan tavasz van. Szűkre szabott tavasz...

...miközben a lányom született, én egy nővel voltam. Nem sokkal korábban apósom megrendelt egy piackutatást, a piackutató cég munkatársa, egy igazi bombázó keresett föl az ügyben. A feleségem a kórházban volt, a fiam a nagyszülőknél, elvittem a csinibabát vacsorázni. Utána a házamba. Azt hiszem, éppen ejakuláltam, amikor a lányom világra jött. Soha többé nem láttam azt a nőt. Miután a lányom és az anyja hazajöttek, egy ideig nem történt semmi. Négy-öt hónapig. Vigyáztam. Nem ittam, nem nőztem. De ez édes kevésnek bizonyult. Mert összeomlott minden, hiába vártam csodát. Összeomlott és maga alá temetett. Az ok, tudom, oroszlánrészt bennem keresendő: többet mutatam, mint amennyi mutatnivalóval bírtam (a takaró és a nyújtózkodás esetére szánt közmondást nem szívleltem meg), irigylésre méltóan gazdag akartam lenni, helyesebben szólva gyorsabban akartam rettentő gazdag lenni, mint ahogy realisan azzá lehettem volna (ha egyáltalán azzá lehettem volna). Ez elsősorban, ha nem kizárólagosan az én hibám. Néha azonban eltűnődöm azon, nem hibája-e kicsit a kornak is, amiben élek? Hiszen mesés vagyonok születnek ebben az országban, ebben az időben – a semmiből. Nem tisztességes úton, persze, de ezt egy bizonyos összeg fölött senki nem firtatja. Nem akarom háritani a felelősséget, már nem; nem azért feszegetem az okokat, nem azért göröcsölök magyarázatokkal, hogy felmentést találjak. Megbocsáthatatlan jellemhibákkal születtem, nem tagadom. Megbocsáthatatlan az is, hogy a mesés vagyonhoz, amiről álmodozom, amire vágyakozom, pitiáner vagyok. Vagy csak nem vagyok elég jó helyen és elég jókor? Lehet, hogy igazából ez a legnagyobb hibám? Akárhogy is, akármiert is jutottam oda, ahová jutottam, végül csődöt jelenttem. A lavina elindult, sodort magával mindent, ami az útjába került. Apósom toporzékolt. Az árukészletem nagy részét eladtam fű alatt, hogy törlesszem az adósságaim, ám csepp volt csupán a tengerben, amit vissza tudtam fizetni hitelezőimnek. Valamelyik alkalmazottam levelet írt a feleségemnek, amelyben egyszerű, félreérthetetlen és félremagyarázhatatlan szavakkal elmesélte, mi folyt a raktárban néha; a piackutató cég főnöke, nem tudván a köztünk fennálló rokonságról, elmesélte a feleségem apjának, hogy ki-

rúgta azt az alkalmazottját, aki Szegeden tárgyalt, mert kiderült róla, hogy lefeküdt a szegedi bolt vezetőjével. Apósom nem hülye ember, egyből kiszámolta, melyik éjszakán történt az ominózus kufircolás, s ez csak olaj volt a tűzre. Mindennek ellenére nagyvonalúak voltak, fölajánlották, hogy tűnjek el, nem lesz baj, segítenek kimászni a szarból, elvégre örökre összekötnek a gyerekek, én azonban a részemet követeltem a vagyontól. Durván kiabáltam, fenyegetőztem. Eljátszottam az utolsó esélyem. Mert nem történt csoda. Perre mentünk, kilátásom sem volt. Többmillió adóssággal a hátamon próbáltam föltételeket szabni. Nem ment. Apósom a szárnyai alá vette a családom. Gyerekeimet, feleségemet Egerbe vitte, a házunkat tehermentesítette, majd eladta, a bevételből jóváírta a boltot üzemeltető betéti társaságom irányában fennálló tartozásait, rendezte a lízinget, az autóhiteleimet és a vállalkozói hiteletem. Ugyanakkor fölvásárolta az uzsorásoktól az adósságaimat, és egy este megjelent anyámnál (oda költöztem ezúttal is) két ipse, hogy a szart is kiverjék belőlem. Kiverték, aztán bizalmasan elárulták, hogy hetente így tesznek majd, egészen addig a távoli jövőendőbe vesző napig, amelyiken kiegyen-

lítem a saram – vagy, ami valószínűbb, mindaddig, amíg föl nem húzom magam egy fára...

...nem tudom már, mit higgyek. Álomban egy áttetsző alak hajolt fölém, és tanulmányozta a szemhéjamat feszítő mozgást (Rapid Eye Movement). A mobilomat folyton keresgélnem kell, a székek arrébb csúsznak, az ablak bezáródik, a gázláng kigyullad és elalszik. Nem vagyok egyedül, ki merem mondani. És nem félek mégsem. Valami vagy valaki él, létezik itt rajtam kívül, talán irányít is, hiszen érzem, csatornák nyílnak bennem, amelyekben csörgedezik az életem, a történeteim, sztorijaim, elfeledett, átértékelt gondolataim, tetteim, érzéseim, s végül kibuggyannak, tócsába gyűlnek, én bele-belepiszkálok ebbe a pocsolába, rezdül a tükre, sebeket karcok a sima, áttetsző felületre. Érzem, közben őszintére formálódnak bennem a szavak, mondatok. Nem rejtőzködöm. És nem saját erőmből teszem, valaki irányít. Kimegyek a tavaszba, leülök a tó partjára. Ócéának látom. Fölötöm Stanislaw Lem könyvét, a Solarist. Olvasok, a végéhez közelítek. Olvasok, az utolsó mondatához érkezem: „Nem tudok semmit, de rendíthetetlenül hiszem, hogy a kegyetlen csodák ideje nem múlt el.”

AYHAN EY GÖKHÁN

Egyedül

Vörös Istvánnak

*nem történik semmi. ha történne,
azt észrevenném. a terítőt,
az asztalt. nem jön, a szagát sem
ismerném fel. kijózanodás
a szoba jobb felén, a bal oldali fény
közvetíteni akar. a levegőt
az ujjammal tördelem, egyedül,
mint a lakás, a behordott évek.
szombat van.*

Nem vagy

*szemed ringlispíljén. a körforgásból
kifelé, belőled, a hosszú
beszélgetésből ennyi:
csipetnyi bor, hamutálsötét.*

*figyelem magam. szeretnék
a hétvégék, nadráglehúzások közé
visszapréselődni, nem vagy,
az először és utoljára játékszabályait,
mint a budai szobát, ismerem.*